

ДОСВІД СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ ТА СВІТОВОГО БАНКУ

А. О. Герасименко; А. А. Пожар, кандидат економічних наук

Міжнародні фінансові організації відіграють дедалі більш значну роль у системі світових фінансово-економічних відносин. Це пояснюється тим, що саме через канали цих організацій проходить значна частка операцій з інвестування, кредитування тощо. Особливо важливою є діяльність цих організацій для країн, що здійснюють перехід до ринкової економіки і готові використати допомогу міжнародних фінансових організацій як у вигляді фінансових ресурсів, так і у вигляді обміну досвідом.

Досвід співпраці Світового банку та України є досить багатограним і включає різні аспекти фінансової допомоги щодо реалізації спільних проектів з метою підтримки економіки України.

Питанням розгляду співробітництва Світового банку та України займалися такі вчені, як К. Рибальченко, О. Долиновська, Дж. Стігліц, А. Філіпенко, П. Ходирьов, В. Колосова.

Мета статті – дослідження особливостей і основних результатів співпраці України та Світового банку, визначення їх ефективності та знаходження способів підвищення даної співпраці в майбутньому.

Для вирішення цих проблем були поставлені такі завдання:

- визначити особливості співпраці України та Світового банку;
- оцінити ефективність упроваджених спільних проектів України та Світового банку;
- знайти способи підвищення ефективності та продуктивності співробітництва між Україною та Банком.

Упродовж останніх 20 років одним із головних кредиторів України є Світовий банк. Основною метою Банку є надання допомоги, направленої на розвиток країн. До структури Світового банку входять дві інституції:

Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР) і Міжнародна асоціація розвитку (МАР). Світовий банк є другим після Міжнародного валютного фонду (МВФ) найбільшим кредитором України і його вага невідмінно зростає.

З часу вступу України до Світового банку в 1992 р. головною метою співпраці було надання активної підтримки в переході новоствореної української держави від адміністративно-командної економіки до ринкової. Також Банк сприяв модернізації бюджетної системи країни шляхом створення державного казначейства, поліпшення загальної фінансової та платіжної дисципліни. Не менш важлива роль відводилася Банку в процесі започаткування реформи фінансового та банківського секторів, удосконаленні системи соціальної допомоги, поліпшенні бізнес-середовища та сприянні вступу України до СОТ.

Проекти, здійснювані за підтримки Світового банку, покликані сприяти створенню робочих місць, покращенню водопостачання та енергопостачання, удосконаленню фінансової системи, передачі знань і новітніх технологій. Вони мають також допомагати Україні використовувати природні ресурси, не завдаючи при цьому шкоди навколишньому середовищу.

Стратегію партнерства Світового банку та України на 2012–2016 рр. було схвалено Радою виконавчих директорів Світового банку в лютому 2012 року. Метою цієї Стратегії є надання Україні допомоги в реалізації її амбіційної програми економічних реформ та інтеграції з ЄС.

У ході даної співпраці виділяються два центральних напрями досягнення стабільного соціально-економічного прогресу в Україні:

1) Перший напрям – допомога Світового банку в поліпшенні державних послуг, ста-

більшості й ефективності державних фінансів, а також у досягненні більш прозорого та підзвітного використання державних ресурсів.

2) Другий напрям допомоги Банку полягає у сприянні економічному зростанню та підвищенню конкурентоспроможності країни. Акцент робиться на поліпшенні середовища для ведення бізнесу та залученні внутрішніх і прямих іноземних інвестицій з метою підвищення продуктивності та спрямуванні державних інвестицій у розвиток найважливішої державної інфраструктури [2].

Нині Світовий банк працює в Україні, надаючи їй допомогу в реалізації програм, мета яких – поліпшення життя звичайних громадян завдяки модернізації інфраструктури, запровадженню систем допомоги бідним, підтримці у створенні системи ефективнішого управління державними ресурсами.

Щодо досягнень співпраці Світового Банку та України, то в державному секторі діяльність Банку спрямовувалася на:

- створення Державної комісії з цінних паперів і фондового ринку;
- розробку Національних стандартів бухгалтерського обліку для державного сектора, які були схвалені в повному обсязі;
- розробку та впровадження повністю функціональної автоматизованої системи Державного казначейства.

За рахунок удосконалення Світовим банком податкової системи та модернізації Державної податкової служби, було здійснено скорочення на 55 % податкових пільг і привілеїв; досягнуто підвищення рівня вчасної сплати податків на 32 %.

Заходи в боротьбі з бідністю сприяли зменшенню її рівня на 35 % в 2001–2008 рр. Банк створив 750 територіальних центрів, які надають соціальні послуги 547000 громадянам похилого віку та інвалідам.

Результатом надання підтримки місцевим громадам стали 373 відремонтовані школи та дитячі садки, 59 оновлених культурних центрів місцевих громад і 47 відновлених пунктів медичної допомоги та ряд інших заходів.

Діяльність банку спрямовувалася також на підвищення довіри до банківського сектора, припинення масового відтоку коштів з депозитних рахунків. Близько 6 мільйонів осіб, які

зберігали кошти на банківських депозитних рахунках, після 2009 р. знову одержали доступ до своїх депозитів унаслідок реалізації програми реабілітації фінансового сектора. Також варто відмітити, що упродовж періоду 2006–2012 рр. сукупна динаміка експорту збільшилася на 20 % [4].

Нинішній кредитний портфель інвестиційних проектів Банку в Україні складається з 11 операцій на загальну суму 1,72 млрд дол. США. Відтоді, як Україна стала членом Світового банку в 1992 р., Банк надав Україні близько 7 млрд дол. США на фінансування 40 проектів і програм [6, 7].

Більшість реалізованих проектів є середньостроковими (5–10 років), підписані до 2009 р. й досі реалізуються. Проект «Покращення автошляхів та безпеки руху» на суму 400 млн дол. США, підписаний у квітні 2009 р., забезпечує фінансування на оновлення ділянки довжиною 150 км автошляху Київ – Харків і ліквідації аварійно небезпечних місць національної мережі автошляхів [7]. У вересні 2012 р. було підписано «Другий проект покращення автошляхів та безпеки руху» в розмірі 450 млн дол. США, у рамках якого надаватиметься фінансування на оновлення ділянки Лубни – Полтава автошляху Київ – Харків. Також у грудні 2012 р. було підписано проект додаткового фінансування для розвитку системи державної статистики для моніторингу соціально-економічної трансформації на 10 млн дол. США. Незважаючи на деякий спад активності співпраці між Банком і Україною, який спостерігався останні декілька років, 2013 р. розпочато реалізацію двох нових проектів загальною сумою 460 млн дол. США та досягнуто рівня 2010 р. (рис.) [6].

Проте оцінка ефективності даної співпраці не є однозначною. На думку К. О. Рибальченко співпраця України зі Світовим банком упродовж усього періоду виявилася малоефективною. Стратегії, які використовувалися Банком в Україні, не принесли належного позитивного результату, а більшість проектів, що реалізовувалися, не були успішними. Подальший розвиток співробітництва зі Світовим банком має базуватися на посиленні ролі української сторони. Вона має проявляти більшу активність щодо ініціювання проектів, а не чекати

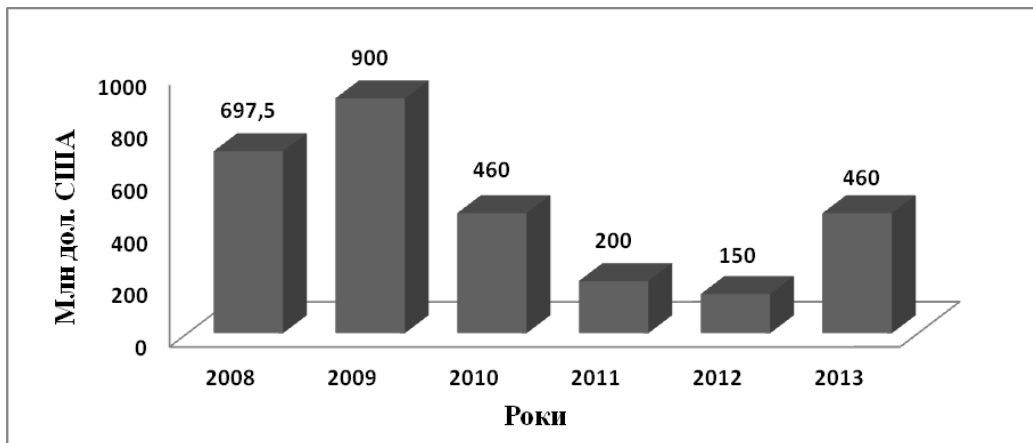

Рис. Обсяги наданих Світовим банком кредитів Україні, млн дол. США

пропозицій Світового банку. Також варто додати, що оцінка доцільності та прогнозування ефективності майбутнього проекту має покладатися здебільшого на органи української влади та національних незалежних експертів [2].

Максимальний соціально-економічний ефект від співпраці України та Світового банку може бути досягнутий за рахунок дотримання таких вимог:

1) максимальна відповідність форм і способів надання допомоги Банку потребам економічного та соціального розвитку України;

2) орієнтація на забезпечення політичного, економічного та фінансового зростання держави;

3) проведення ретельного аналізу щодо залучення позикових коштів Світового банку. Кредитування необхідно здійснювати тільки у разі відсутності можливості внутрішнього залучення (з державного бюджету, через комерційне кредитування, надання приватних гарантій);

4) використання залучених коштів Світового банку як реального джерела погашення боргів виключно з метою їх ефективного і повного використання;

5) застосування різних механізмів співпраці з Банком, що будуть найбільш вигідними при реалізації кожного окремого проекту;

6) першочерговість економічної безпеки країни, що може бути забезпечено за рахунок кількісного обмеження обсягів позик [1].

Критика щодо діяльності Світового банку існує і з боку світової спільноти, оскільки,

як показала практика, частка країн, економічні показники яких значно покращилися за рахунок підтримки Банку, досить незначна, близько 15%. Цей факт свідчить про низьку ефективність Банку, проте не можна однозначно характеризувати діяльність Банку, як малоефективну. Якщо макроекономічні показники деяких країн і не досягли бажаного рівня, вклад Світового банку являє собою досить значну допомогу країнам, що розвиваються у подоланні проблеми бідності, голоду та ряду інших глобальних проблем.

Проте, не зважаючи на критику, співпраця зі Світовим банком, як одним із головних зовнішніх позичальників, залишається досить важливою для соціально-економічного розвитку країни в майбутньому. Українська влада заявила, що готова здійснити необхідні кроки, щоб отримати кредити на загальну суму у близько 850 млн дол. США. Першочерговими є «Друга програмна позика на реабілітацію фінансового сектора» на суму у 350 млн дол. США і «Четверта позика на політику розвитку» на суму у 500 млн дол. США. Також у заяві зазначалося, що активізація співпраці зі Світовим банком сприятиме ефективному реформуванню економіки України в середньостроковій перспективі [5].

Співпраця України та Світового банку була і залишається досить плідною. За роки незалежності за підтримки Банку було профінансовано 40 проектів різного соціально-економічного спрямування. Попри те, що економіка України не набула стрімкого розвитку за цей

період, наявність позитивного ефекту від даної співпраці не можна заперечувати. Було досягнуто значних покращень у соціальній сфері, сфері освіти та розвитку інфраструктури.

У подальшій співпраці уряду України з Банком підвищеної уваги потребують механізми здійснення кредитування, а також підготовки та обрахування ефективності запланованих проектів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Плотніков О. В. Проблеми оптимізації взаємовідносин України з міжнародними фінансовими організаціями / О. В. Плотніков // Актуальні проблеми міжнародних відносин : [зб. наук. пр.] ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; Ін-т міжнар. відносин. – К. : [б. в.], 2004. – Вип. 46. – Ч. I. – С. 21–25.
2. Рибальченко К. О. Удосконалення механізмів співпраці України із Світовим банком / К. О. Рибальченко // Економіка та підприємництво [Електронний ресурс] : зб. наук. пр. молодих учених та аспірантів / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» ; відп. ред. І. В. Луняк. – 2010. – Вип. 24. – С. 91–99. – Режим доступу: <http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/581/1/Rubalchenko.pdf>. – Назва з екрана.
3. Світовий банк та Україна [Електронний ресурс] / World Bank. – Режим доступу: <http://siteresources.worldbank.org/UKRAINE/INUKRAINIANEXTN/Resources/455680-1316425374845/WBUkraineUkr.pdf>. – Назва з екрана.
4. Світовий банк та Україна. 20 років партнерства [Електронний ресурс] / World Bank. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/20-years-Ukraine.pdf>. – Назва з екрана.
5. Україна націлилася на ще один кредит від Світового банку [Електронний ресурс] / iPress.ua. – Режим доступу: http://ipress.ua/news/ukraina_natsilylasya_nachergovyy_kredyt_vid_svitovogo_banku_5508.html. – Назва з екрана.
6. Country Lending Summaries – Ukraine [Electronic resource] / World Bank. – Mode of access: <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/PROJECTS/0,,countrycode:UA~menuPK:64820012~pagePK:64483921~piPK:64483961~subTitle:Lending+Vol~theSitePK:40941,00.html>. – Title from display.
7. The World Bank [Електронний ресурс] : офіц. веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org/en/country/ukraine/projects/all>. – Назва з екрана.

УДК 334

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ІДЕОЛОГІЯ УКРАЇНСЬКОГО СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ КООПЕРАТИВНОГО ЖИТТЯ*

І. А. Фареній, доктор історичних наук

В Україні аналогічні тенденції також активно проявляються, однак у принципово інакше. Вітчизняні підприємці, приватизувавши той чи інший об'єкт і не знаючи, як ним можна розпорядитися, не знаходять нічого кращого

як продати його на металобрухт і будівельні матеріали. Економічна думка бізнесменів ще не дійшла до того, щоб здогадатися найняти на роботу персонал, який у діловому та професійному відношенні випереджає їх самих і

* Продовження. Початок статті див. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – 2012. – № 2 (52). – С. 28–33.